

28. 8. 2024

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Civilní řízení soudní: co je nového a co můžeme očekávat

Podle našich zkušeností už neplatí, že letní období je ve světě práva a advokacie obdobím klidu. Novinky se v letním čase nevyhnuly ani oblasti legislativy týkající se civilního řízení, a právě proto jsme se zaměřili na shrnutí toho nejvýznamnějšího a nejzajímavějšího: účinnost zákona o hromadném občanském řízení soudním, změny, které zavádí jeho doprovodný zákon, či Ministerstvem spravedlnosti ČR představený návrh rozkazu k vyklizení.

Hromadné občanské řízení soudní

Dne 1. července 2024 nabyl účinnosti nový zákon o hromadném občanském řízení soudním, který byl publikován ve sbírce zákonů pod č. 179/2024 („**zákon o hromadném řízení**“). O tomto zákoně, přesněji řečeno o jeho pracovních verzích a návrzích, jsme slýchávali dlouhá léta. Ostatně, jeho první verze se začaly objevovat již kolem roku 2017. Ač je to jistě dlouhá doba, je nutno podotknout, že v jiných státech Evropské unie obdobné instituty byly zavedeny mnohem dříve.[\[1\]](#)

Čeho se zákon o hromadném řízení týká a jaké jsou jeho stěžejní prvky?

Zákon o hromadném řízení upravuje podmínky, za kterých lze v **jednom** soudním řízení projednat a rozhodnout spory týkající se práv nebo oprávněných zájmů **více osob najednou**. Přitom se ale projednávají a rozhodují **pouze** spory vyplývající z právních poměrů mezi **spotřebiteli a podnikatelem**.

Hromadnou žalobou se bude moci žalobce domáhat splnění určité povinnosti, typicky zaplacení určité částky ve prospěch poškozených spotřebitelů, zdržení se jednání nebo určení, zda tu právní poměr nebo právo je či není; v tomto případě půjde o klasickou žalobu na určení dle ustanovení § 80 občanského soudního řádu.

Na **straně žalovaného** budou vystupovat pouze **podnikatelé**, kteří byli či jsou stranou právního poměru se spotřebitelem. Na **straně žalobce** bude vystupovat pouze zapsaná spotřebitelská organizace. Slovy zákona jde o právnickou osobu zapsanou do seznamu oprávněných osob podle zákona o ochraně spotřebitele. Žalobce bude v hromadném řízení zastřešovat zájmy skupiny spotřebitelů, které v hromadném řízení sdružuje. V řízení bude jednat vlastním jménem.

Spotřebitelé tedy **nemohou být žalobcem**, a to na rozdíl od některých verzí dřívějších návrhů zákona i zahraničních úprav. V řízení nebudou mít ani postavení vedlejšího účastníka a jejich postavení bude zcela specifické. Do doby, než se se svým nárokem aktivně přihlásí do hromadného řízení, budou pouze pomyslnými „členy“ skupiny osob, které jsou tvrzenými nositeli práv nebo oprávněných zájmů založených na podobném skutkovém a právním základu. Poté, co svůj nárok přihlásí do hromadného řízení, stanou se tzv. **zúčastněným členem skupiny**. Jakožto zúčastnění členové skupiny **budou mít pouze ta práva, která jim přiznává zákon o hromadném řízení**.[\[2\]](#) Nebudou mít tedy žádná obdobná práva, kterými disponuje účastník řízení nebo vedlejší účastník.

Ačkoli zákon hovoří výslovně pouze o spotřebitelích, zároveň stanovuje, že za spotřebitele se považuje i podnikatel, který zaměstnává méně než 10 osob a jehož roční obrat nebo bilanční suma roční rozvahy nepřesahují 50 000 000 Kč. Jedná se o tzv. mikropodniky a do zákona se tato specifická záležitost dostala až pozměňovacím návrhem v Poslanecké sněmovně.

Po podání hromadné žaloby zástupcem dotčených osob soud přezkoumá **přípustnost hromadné žaloby**. Jedná se o řízení o přípustnosti hromadné žaloby, tedy tzv. certifikační řízení. Účelem této fáze hromadného řízení je zjistit, zda hromadná žaloba není pouze šikanózní a zda splňuje základní předpoklady pro její projednání v hromadném řízení.

Stěžejními podmínkami přípustnosti hromadné žaloby je zvláště to, že skupina dotčených osob čítá nejméně 10 členů a tvrzená práva nebo oprávněné zájmy členů skupiny jsou založeny na podobném skutkovém a právním základu. Podobným skutkovým a právním základem se rozumí rozhodné skutečnosti, které jsou stejné nebo které jsou podobné do té míry, že je účelné, aby práva nebo oprávněné zájmy založené na těchto rozhodných skutečnostech byly projednány a rozhodnuty v hromadném řízení. Na rozdíl od předchozích verzí návrhu tedy nebude postačovat pouze podobnost skutkového nebo právního základu, ale skutkový i právní základ bude muset být naplněn současně. Zkoumání míry podobnosti skutkového a právního základu práv či zájmů dotčených osob, a tedy i vhodnost a účelnost jejich projednání v hromadném řízení, bude spočívat na posouzení soudu.

Soudem věcně a místně příslušným k projednání hromadné žaloby bude pouze a výhradně Městský soud v Praze. Soudem odvolacím bude pak pouze Vrchní soud v Praze. Ačkoli je tato koncentrace hromadných řízení u jednoho soudu neoddiskutovatelnou zárukou odbornosti, je patrné, že názorová pluralita týkající se výkladu některých nejasných či sporných ustanovení nebude příliš výrazná.

Ochrana kolektivních zájmů spotřebitelů

Vedle přijatého zákona o hromadném řízení je vhodné poukázat také na související obsáhlou úpravu týkající se řízení o žalobě na ochranu kolektivních zájmů spotřebitelů („**řízení o ochraně kolektivních zájmů**“). Tato úprava byla nově vložena do ustanovení § 181 až 194 občanského soudního řádu, a stalo se tak zákonem č. [180/2024](#) Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o hromadném občanském řízení soudním („**doprovodný zákon**“).

Úprava řízení o ochraně kolektivních zájmů je výsledkem implementace směrnice o zástupných žalobách. Ta totiž rozlišuje dva procesní instituty: zaprvé žalobu na zdržení se protiprávního jednání, jejímž odrazem je právě řízení o ochraně kolektivních zájmů, a zadruhé vydání opatření ke zjednání nápravy, jehož odrazem je zákon o hromadném řízení popsaný výše.

Charakteristickým znakem řízení o ochraně kolektivních zájmů je, že na rozdíl od hromadného řízení se poškozené osoby **nemusí aktivně přihlašovat se svými nároky, aby byly vázány výsledkem tohoto řízení**. Stejně jako v hromadném řízení, ani v tomto řízení není spotřebitel účastníkem nebo vedlejším účastníkem řízení.

Ačkoli se řízení o ochraně kolektivních zájmů obecně příliš neliší od individuálního soudního řízení, žaloba v řízení o ochraně kolektivních zájmů může mít podobu návrhu na

zdržení se protiprávního jednání nebo na určení, že se žalovaný dopustil protiprávního jednání. V řízení o ochraně kolektivních zájmů se tedy **nelze domáhat uložení povinnosti uhrazení konkrétní částky ve prospěch poškozených**; k tomuto účelu slouží pouze hromadné řízení.

Řízení o ochraně kolektivních zájmů spotřebitelů tak může mít své využití v situacích, kdy bude vhodné pouze určit, že konkrétní osoba jednala protiprávně a jednotliví dotčení spotřebitelé následně v individuálních řízeních uplatní své specifické nároky na náhradu škody, které se mezi nimi můžou značně lišit.

Rejstřík hromadných řízení

Pokud jde o hromadné žaloby, je vhodné uvést ještě několik poznámek k rejstříku hromadných řízení.

Zákon o hromadném řízení předpokládá zřízení rejstříku hromadného řízení (ustanovení § 86 a násl. a ustanovení § 91 písm. a) zákona o hromadném řízení). V současné době však rejstřík hromadného řízení ještě nebyl uveden do provozu, respektive nejsme si vědomi ani vydání vyhlášky, kterou by byly stanoveny náležitosti rejstříku hromadných řízení.[\[3\]](#)

V současné době tak je k dispozici „pouze“ portál justice.cz určený k hromadným řízením.[\[4\]](#) Jedná se tedy patrně o provedení ustanovení § 83 odst. 3 zákona o hromadném řízení, který stanoví, že není-li možné uveřejňovat údaje a písemnosti v rejstříku hromadných řízení, zajistí ministerstvo jiné vhodné místo, jehož prostřednictvím bude soud tyto údaje a písemnosti uveřejňovat způsobem umožňujícím dálkový přístup. Portál justice.cz tak plní určitou zástupnou roli a měl by poskytovat určitý přehled o zahájených hromadných řízeních.

Mezi publikované skutečnosti a informace konkrétního hromadného řízení by měly patřit například spisová značka hromadného řízení, identifikační údaje o účastnících hromadného řízení a popřípadě také jejich zástupcích, předmět hromadného řízení, skutkový základ hromadné žaloby či předpoklady členství ve skupině.

V jistém smyslu by se tak dalo říci, že rejstřík hromadného řízení bude jakousi obdobou insolvenčního rejstříku, který je v zásadě úplným elektronickým spisem. Na rozdíl od insolvenčního rejstříku se však budou v rejstříku hromadných řízení zveřejňovat pouze písemnosti, o kterých tak stanoví zákon nebo o jejichž zveřejnění tak rozhodl soud.

Dopady doprovodného zákona

Doprovodný zákon přináší mimo vtělení řízení o ochraně kolektivních zájmů do „prázdných“ ustanovení § 181 až 194 občanského soudního řádu, další poměrně zásadní změny.

První zásadní novinkou je **možnost náhradního doručení platebního rozkazu** v případě, že se doručuje do datové schránky.[\[5\]](#) Elektronický platební rozkaz tedy může být od 1. 7. 2024 do datové schránky doručen fikcí (tj. v případě, že se příslušná osoba nepřihlásí do datové schránky do 10 dnů od dodání datové zprávy).

Další zásadní novinkou je zrušení maximálního limitu pro uplatnění elektronického platebního rozkazu. S účinností od 1. 7. 2024 byl zrušen limit 1.000.000 Kč, a žalobci tak nebudou při uplatnění elektronického platebního rozkazu limitováni výší svého nároku.

Zákon o soudních poplatcích v této souvislosti změn nedoznal a bez ohledu na zrušení limitu pro uplatnění nároku návrhem na vydání elektronického platebního rozkazu bude soudní poplatek činit 4 % z uplatněné částky. Ve většině reálných situací tak bude výhodnější podat návrh na vydání elektronického platebního rozkazu.[6]

Doprovodný zákon mimo to novelizuje také zákon č. [634/1992](#) Sb., o ochraně spotřebitele, konkrétně jeho část 8. Novelizace zákona o ochraně spotřebitele souvisí s hromadným řízením a řízením na ochranu kolektivních zájmů, jelikož zakotvuje konkrétní podmínky kladené na žalobce v těchto řízeních, tedy na spotřebitelské organizace (oprávněné osoby).[7]

Rozkaz na vyklizení bytu nebo domu a jeho specifika

V Poslanecké sněmovně se nyní po prvním čtení nachází vládní návrh zákona o podpoře bydlení[8] a taktéž návrh zákona, kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o podpoře v bydlení („**návrh doprovodného zákona**“).[9]

Jakkoliv by název těchto návrhů zákonů mohl naznačovat, že se problematiky civilního řízení soudního netýká, opak je pravdou. Zvláště pak v případě návrhu doprovodného zákona.

Ten předpokládá vložení nového ustanovení § 175a občanského soudního řádu, který upravuje příkaz k vyklizení. Dle něj platí, že *„uplatní-li žalobce v žalobě právo na vyklizení bytu nebo domu proti žalovanému, který byt nebo dům užívá i po dni, kdy mu právo užívání zaniklo z důvodu skončení nájmu, a vyplývá-li právo žalobce ze skutečností uvedených v žalobě a připojených písemných důkazů, může soud vydat i bez výslovné žádosti žalobce a bez slyšení žalovaného rozkaz k vyklizení.“*[10]

Dle důvodové zprávy k předmětnému ustanovení má tento institut sloužit k *„urychlení ochrany vlastnického práva pronajímatele v případě, že bývalý nájemce užívá předmět nájmu bytu nebo domu bez právního důvodu.“*[11]

Jakkoliv mohla být snaha zavedení předmětného institutu do praxe míněna dobře, v tuto chvíli může vzbuzovat řadu otázek. Třeba jestli by úprava neměla být vztažena například i na skončení podnájmu nebo nájmu jiných prostor než bytu a domu. Anebo jestli v případě nedoručení příkazu nebo v případě podání odporu proti němu nebude nakonec cesta k vyklizení delší než v případě podání běžné žaloby o vyklizení.

Na finální podobu tohoto institutu si budeme muset ještě počkat, a není proto vyloučeno, že dozná ještě nějakých změn. Jako pravděpodobné se však zdá minimálně to, že v souvislosti s výše zmíněnou úpravou občanského soudního řádu a umožnění doručení elektronického platebního rozkazu fikcí do datové schránky, by takto mělo být možné i doručení rozkazu k vyklizení.

JUDr. Lukáš Duffek
Advokát / Partner

Mgr. Petr Záborský
Advokát / Senior Associate

Mgr. Marek Čmiel
Advokátní koncipient / Junior Associate

ROWAN[®]
LEGAL

ROWAN LEGAL, advokátní kancelář s.r.o.

GEMINI Center
Na Pankráci 1683/127
140 00 Praha 4

Tel.: +420 224 216 212
Fax: +420 224 215 823
e-mail: paha@rowan.legal

[1] Například v sousedním Polsku lze nároky uplatňovat v hromadném řízení již od roku 2010.

[2] Jedná se zejména o práva uvedená v ustanovení § 11 zákona o hromadném řízení.

[3] Doposud byla vydána vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. [181/2024](#) Sb., o provedení některých ustanovení zákona o hromadném občanském řízení soudním, tato vyhláška však provádí pouze písm. b)-d) ustanovení § 91 zákona o hromadných řízeních, nikoliv písm. a) dopadajícího na rejstřík hromadného řízení.

[4] Viz >>> [zde](#).

[5] Tato úprava byla do doprovodného zákona včleněna až na základě pozměňovacího návrhu.

[6] Na rozdíl od soudního poplatku za podání „běžné“ žaloby není limitována horní výše poplatku (není stanoveno, že se částka nad určitou výši nezapočítává) a není stanoven zvláštní výpočet pro nároky přesahující 40 milionů Kč. Existuje tak určitý peněžní limit, od něhož se z hlediska soudního poplatku ekonomicky vyplácí podat „běžnou“ žalobu – jedná se o částku cca 53 milionů Kč.

[7] Jedná se zejména o podmínky pro zápis právnických osob na seznam oprávněných osob, kontrolu oprávněných osob a jejich výmaz ze seznamu oprávněných osob.

[8] Číslo sněmovního tisku 729, dostupné >>> [zde](#).

[9] Číslo sněmovního tisku 730, dostupné >>> [zde](#).

[10] Viz >>> [zde](#).

[11] Tamtéž.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Podmíněné propuštění ve světle zásady ústnosti a přímosti](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 37.: Povinná forma jednání ve smlouvách](#)
- [Poučení z krizového vývoje v kauze bitcoiny](#)
- [EUDAMED: Jednotná databáze mění pravidla hry na trhu zdravotnických prostředků](#)
- [Nový zákon o veřejných dražbách, aukce a obálkové metody](#)
- [Pohled přes hranice - natáčení pornografických klipů jako důvod výpovědi z nájmu bytu](#)
- [Nařízení EU o umělé inteligenci a jeho dopady na využití jazykových modelů v advokátní praxi](#)
- [Revize zájezdové směrnice: co přináší, co hrozilo a co to znamená pro praxi](#)
- [Kupní smlouva o převodu nemovitosti bez uvedení výše kupní ceny](#)
- [Druhá „tlačítková novela“: povinné tlačítko pro odstoupení od smlouvy](#)
- [Souhlas s veřejným užíváním pozemku jako překážka nároku na bezdůvodné obohacení - nález](#)

[Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2541/25](#)